Eduskunnan lakivaliokunnalle

Johdanto

Allekirjoittaneelta on pyydetty lausunto hallituksen esityksestä yhdistetystä patenttituomioistuimesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja siihen liittyvistä lainsäädäntötoimista (HE 45/2015 vp). Tämän johdosta esitän kunnioittavasti seuraavan.

Aluksi haluan todeta, että eurooppalainen patenttiuudistus tulee saattaa voimaan Suomessa ja käsiteltävä sopimus tulee hyväksyä. Uuden järjestelmän ulkopuolelle asettuminen ei ole vaihtoehto. Avoimessa globaalisessa taloudessa yritykset käyttävät joka tapauksessa hyväksi mahdollisuudet hakea patentteja tässä järjestelmässä ja tulevaisuudessa eurooppalaisen patenttioikeuden linjaukset tehdään tämän järjestelmän osana. Järjestelmä on olennainen osa Euroopan sisämarkkinoita ja se voi tarjota merkittäviä etuja erityisesti innovatiivisille suomalaisille suurille ja keskisuurille yrityksille. Todennäköisesti järjestelmä myös vähentää patenttikustannuksia, erityisesti vuosimaksuja. On jo nyt selvää, että muun muassa Ruotsi, Tanska ja Baltian maat tulevat joka tapauksessa liittymään siihen. Uudistus vaikuttaa vain marginaalisesti Suomen patenttilainsäädännön materiaaliseen sisältöön, koska Suomi on jo tällä hetkellä EPC-sopimuksen jäsen, jonka yhteyteen uusi tuomioistuinjärjestelmä rakennetaan.

Uudistukseen liittyvät haasteet

Uudistuksen seurauksena vahvistuu patenttitoiminnassa kehitys, joka keskittää merkittävimmät toiminnot suuriin EU-maihin erityisesti Saksaan ja Isoon Britanniaan. Tässä kehityksessä uhkaa pienten EU-maiden patenttiosaaminen näivettyä ellei ryhdytä erityistoimiin. Seuraavassa luetellaan lyhyesti eräitä uudistukseen liittyviä piirteitä, jotka saattavat vaatia erityistoimia.

Pienyritysten kannalta uudistus on monella tapaa ongelmallinen. Esimerkiksi oikeudenkäyntikuluriski voi helposti muodostua kohtuuttomaksi. Tämän hetkisten suunnitelmien mukaan tilanteessa, jossa asian arvo on enintään 250.000 euroa, pienyrittäjä voisi saada enintään 50.000 euron oikeudenkäyntikulujen korvaukset vastapuolelta. Kun 50.000 euroa yleensä ei läheskään kata yrityksen omia asianajokuluja, järjestelmä saattaa johtaa siihen, että pieni yritys ei kustannusten takia voi toteuttaa oikeuksiaan suurempaa yritystä vastaan, koska sen kannettavaksi jää taloudelliseen intressiin nähden kohtuuton kuluriski. Olisi sen vuoksi selvitettävä missä määrin esimerkiksi oikeusturvavakuutuspooleilla voitaisiin vastata näihin haasteisiin

Uudistus synnyttää ensimmäisen asteen tuomioistuinten välisen avoimen kilpailutilanteen, koska käytännössä kantaja voi pitkälti valita missä kanne nostetaan. Tässä kilpailussa patentinhaltijoiden kannalta tehokkaat ja nopeat ensimmäisen asteen jaostot tulevat pärjäämään. Helsinkiin perustettava paikallisjaosto joutuu muun muassa kilpailemaan Ruotsin ja Baltian maiden yhteisen ensimmäisen asteen aluejaoston kanssa. Suomessa on syytä tarkoin seurata miten paikallisjaoston toiminta kehittyy, saattaa osoittautua, että Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteinen aluejasto olisi kilpailukykyisempi vaihtoehto kuin kolmen ensimmäisen asteen jaoston perustamista Pohjoismaihin (Suomi, Tanska ja Ruotsi+Baltian maat) ensi vaiheessa.

Hallituksen esityksessä (s 27-28) kiinnitetään aiheellisesti huomiota uuden järjestelmän vaikutuksiin patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) asemaan ja tulonmuodostukseen. Pitkällä tähtäimellä PRH:n säilyttäminen PCT-virastona vaatii erityistoimia ja myös Euroopan patenttiviraston organisaation

hajauttamista siten, että se entistä enemmän hyödyntää kansallisten virastojen palveluja

Uusi järjestelmä asettaa uusia merkittäviä patenttiosaamista koskevia haasteita patenttiasiamiehille, tuomareille ja yrityksille. Suomessa olisi systemaattisesti panostettava IPR-koulutukseen ja muuhun osaamista edistäviin toimiin. Esimerkiksi olisi merkittävästi pyrittävä nostamaan niiden suomalaisten patenttiasiamiesten lukumäärä, jotka vuosittain suorittavat Euroopan patenttiviraston (EPO) myöntämän EQE-tutkinnon, joka taas muodostaa edellytyksen sille, että patenttiasiamies saa asioida Euroopan patenttivirastossa ja siinä edustaa asiakkaitaan.

Nähdäkseni eduskunnan tulisi yhtä aikaa eurooppalaisen patenttiuudistuksen ja siihen liittyvien lainsäädäntötoimien hyväksymisen kanssa myös hyväksyä selkeät linjaukset patenttiosaamisen säilyttämiseksi ja parantamiseksi Suomessa. On selvää, että pelkästään markkinaehtoisesti ei osaamistasoa pystytä merkittävästi nostamaan. Itse edustan kuuden yliopiston yhteislaitosta, IPR University Center, joka omalta osaltaan on valmis osallistumaan tähän koulutukseen. Olemme eri keinoin pyrkineet muun muassa edistämään ja tehostamaan eurooppapatentti-asiamiestutkintoon (EQE-tutkinto) tähtäävää koulutustoimintaa Suomessa, mutta tähän toimintaan tarvitaan myös vaadittavat resurssit.

Patenttioikeudelliset kysymykset

Patenttilain ja muun Suomen lainsäädännön muutosesityksiä pidän asiallisina ja hyvin valmisteltuina. Esitimme jo valmisteluvaiheessa joitakin huomioita tältä osin, joita nyt on otettu huomioon. Tässä yhteydessä tyydymme yhteen kommenttiin.

Sivulla 65 ilmenee, että käännettyä todistustaakkaa koskeva patenttilain 57a § pääosin vastaa sopimuksen artiklaa 55. Hallituksen esityksessä todetaan, että Suomen kansallinen lainsäädäntö ei ole yhdenmukainen 55 artiklan 2 kohdan kanssa. Tästä huolimatta ei esitetä muutoksia Patenttilain 57 a §:ään. Patenttilain 57a § nykyisellään tuskin kattaa 55 artiklan 2 kohdan tarkoittamat tilanteet, joissa on ”huomattavan todennäköistä, että identtinen tuote on valmistettu patentoitua

menetelmää käyttäen eikä patentinhaltija ole kyennyt kohtuullisista yrityksistä huolimatta määrittelemään, mitä menetelmää todellisuudessa on käytetty tällaisen identtisen tuotteen valmistamiseen**”.** Hallituksen esityksessä jää epäselväksi miksi tältä osin ei ole esitetty tarkennusta suoraan 57a §:n säännökseen.

Helsingissä 14.10.2015

Niklas Bruun

Professori, IPR University Centerin johtaja, Hanken